

Garnkowi nierówny? Zachodniokarpacka ceramika kuchenna we wczesnej epoce żelaza jako przedmiot analiz stylistycznych i funkcjonalnych

Joanna A. Markiewicz

Instytut Archeologii Uniwersytetu Jagiellońskiego, ul. Gołębia 11, 31-007 Kraków, joa.mark@gmail.com

Słowa kluczowe: analiza funkcjonalna, analiza stylistyczna, ceramika kuchenna, Karpaty Zachodnie

Naczynia kuchenne w archeologii Karpat Zachodnich wczesnej epoki żelaza stanowią jedną z najliczniejszych kategorii źródeł. Odkrywane na stanowiskach osadowych fragmenty garnków zdobionych plastycznie czy tzw. talerzy-placków są stosunkowo łatwo rozpoznawalnym i zarazem niemal nieodłącznym elementem zespołów ceramicznych. Jednocześnie przydatność tych naczyń w precyzyjniejszych ustaleniach chronologicznych jest znacznie ograniczona, podobnie jak ich wartość w zakresie rozważań nad tożsamością kulturową i powiązaniami międzykulturowymi. Choć wnioski wysnuwane z analizy tych zabytków mają zwykle ogólny charakter, to jednak w przypadku strefy zachodniokarpackiej istnieją pewne rozbieżności w datowaniu i interpretacji tych znalezisk po polskiej i słowackiej stronie granicy. Fakt ten, w obliczu skromnych inwentarzy, niewielkiej liczby dobrych datowników i lokalnej specyfiki, może przyczyniać się do fałszywego „spłaszczania” obrazu kulturowego tej strefy lub – przeciwnie – do pogłębiania pozornych granic kulturowych.

W niniejszym referacie zostanie przedstawiona próba odpowiedzi na pytanie o istnienie zróżnicowania chronologiczno-stylistycznego ceramiki kuchennej na terenie Karpat Zachodnich we wczesnej epoce żelaza. Na podstawie przeglądu wiodących form naczyń na terenach ościennych zdefiniowano kilka głównych nurtów stylistycznych, znajdujących odzwierciedlenie w materiałach zachodniokarpackich. Dzięki analizom statystycznym inwentarzy ceramicznych z kilkudziesięciu stanowisk możliwe jest wskazanie głównych tendencji w zakresie zmienności omawianych zabytków w przestrzeni i czasie. Obserwacje te stanowią punkt wyjścia do rozważań na temat funkcjonalnych i społeczno-kulturowych źródeł owej zmienności. Rozpatrzone zostaną zagadnienia roli cech morfometrycznych naczyń w kontekście użytkowym, a także możliwości odniesienia tej kategorii ceramiki do teorii migracyjnych.